

Stap 1: Onderzoeksvraag

De eerste stap is misschien wel de belangrijkste. Je stelt vast wat je wilt weten en vertaalt dit in een zoekvraag. Deze vraag is het uitgangspunt en fundament van je zoektocht. Je leert hoe dat gaat en waar je op moet letten bij verduidelijken van de opdracht en op het stellen van een goede zoekvraag.

- [Eenvoudige en complexe vragen](#)
- [Opdracht verhelderen](#)
- [Oriëntatie](#)
- [Afbakenen onderwerp](#)
- [Onderzoeksvraag](#)
- [Deelvragen](#)

Eenvoudige en complexe vragen

Je kunt te maken krijgen met verschillende soorten vragen, variërend van eenvoudige opzoekvragen tot complexe onderzoeksvragen. Grofweg kun je onderscheid maken in drie typen vragen.

1. Feitelijke (opzoek)vraag

Het gaat hier om een gerichte, eenvoudige vraag: je zoekt naar een eenduidig feitelijk antwoord. Eenvoudig wil niet altijd zeggen dat het antwoord makkelijk te vinden is. Het is belangrijk dat de feiten kloppen. De keuze van een goede betrouwbare informatiebron is daarom essentieel.

Voorbeeld: “Wat waren de omzetcijfers van Heineken in 2018?”

2. Vraag ter oriëntatie

Bij een vraag ter oriëntatie op je onderwerp zoek je juist niet heel gericht. Je verkent het onderwerp in de breedte om duidelijk te krijgen wat je nou echt wilt onderzoeken. Je wilt je een globaal beeld vormen, de vraag is algemeen van aard. Ook ga je in de praktijk wat deelaspecten verkennen.

Voorbeeld:

Je wilt het effect van voeding op sportprestaties onderzoeken. Je voelt wel aan dat het onderwerp erg breed is. Je vragen ter oriëntatie zullen bijvoorbeeld zijn:

- Wat is er bekend over sport en voeding?
- Wat is er bekend over voeding en prestaties?

Naarmate het beeld duidelijker wordt, zullen ook je vragen ter oriëntatie specifieker worden.

3. Onderzoeksvraag

Een onderzoeksvraag is complexer. Je doet diepgaander onderzoek en de vraag is specifieker. Om de vraag goed te kunnen beantwoorden, moet je deelvragen stellen. Maak bij een onderzoeksvraag gebruik van een stappenplan, een gestructureerde aanpak is belangrijk om tot goede resultaten te komen.

Voorbeeld: “Welke invloed heeft de consumptie van koffie op het studiesucces van studenten?”

Opdracht verhelderen

De zoektocht naar informatie begint vaak met een opdracht. Het is belangrijk om die opdracht helder te maken: wat is precies de bedoeling en welk resultaat wordt verwacht?

Je bekijkt dus eerst waarvoor je informatie nodig hebt en wat de kaders zijn. Hierdoor kun je snel bepalen hoe globaal of diepgaand je gaat zoeken. Denk hierbij aan de volgende punten:

Wat is de context waarbinnen je informatie zoekt?

Werk je aan een groot onderzoeksproject of moet je iets opzoeken voor je stageopdracht?

Wat zijn de leerdoelen voor de opdracht?

Is het doel om een gedegen (literatuur)onderzoek te kunnen uitvoeren of gaat het om kennismaking met een onderwerp?

Waarop word je beoordeeld? Welke eisen worden er gesteld aan je onderzoek?

Hierbij kun je bijvoorbeeld denken aan eisen voor het gebruik van bronnen.

Wat is je doelgroep (als publicatie het doel is)?

Schrijf je voor academici of voor middelbare scholieren? Zijn het vakgenoten of juist niet?

Hoe uitgebreid moet je onderzoeksverslag zijn?

Voor een gedetailleerd rapport zal je diepgaander onderzoek doen dan voor een kort verslag.

Over hoeveel tijd en over welke middelen beschik je?

Moet je binnen drie weken een verslag inleveren of heb je drie maanden de tijd? Tot welke bronnen heb je toegang?

Oriëntatie

Zijn de hoofdlijnen en kaders van de opdracht helder, verken dan de mogelijkheden van het onderwerp. Zoek in de breedte naar informatie over het onderwerp, laat je leiden door informatie die je vindt. Maak een [mindmap](#). Tijdens deze oriënterende zoekfase krijg je een steeds duidelijker beeld van het onderwerp. Dit helpt om je onderwerp af te bakenen en uiteindelijk specifieke zoekvragen te formuleren. Je raakt thuis in de veelgebruikte terminologie binnen je onderwerp (dit heb je nodig voor het bepalen van je zoektermen).

Om je te oriënteren op het onderwerp kun je:

- Gebruik maken van een zoekmachine. Denk hierbij aan Google
- Encyclopedieën zoals Wikipedia raadplegen om begrippen of concepten te verhelderen.
- Handboeken en vakliteratuur lezen
- Tijdschriften en kranten lezen voor trends en actualiteiten. Denk hierbij aan de databank [Nexis Uni](#)
- [Website](#) en [catalogus Saxion Bibliotheek](#) raadplegen
- Gebruikmaken van Sneeuwbalmethode of Citatiezoeken (zie stap 4: Zoekmethoden) om gerelateerde documenten te bekijken
- Deskundigen raadplegen

Afbakenen onderwerp

Na de oriëntatie heb je een beter beeld van de mogelijkheden van het onderwerp. In de oriëntatiefase kun je jezelf de volgende vragen stellen:

- Voor wie is de vraag van belang? Voor jezelf (privé), of voor een opdrachtgever (zakelijk)?
- Zoek je feitelijke informatie of ben je meer geïnteresseerd in verschillende meningen en opvattingen over je onderwerp?
- Over hoeveel tijd en welke middelen beschik je en hoe uitgebreid moet je onderzoeksverslag zijn?

Voorbeeld:

Je wilt onderzoek doen naar “Problemen rondom kinderopvang”.

Dat is nog erg algemeen en vaag. Door je te oriënteren merk je dat je vooral geïnteresseerd bent in problemen die zijn ontstaan na de privatisering van de markt in 2005. En eigenlijk vooral de gevolgen voor wachtlijsten. Je hebt nu al afgebakend door te kiezen voor:

- De Nederlandse markt
- Periode vanaf 2005
- Problemen door privatisering
- Gevolgen privatisering voor wachtlijsten

Onderzoeksvraag

Een goede onderzoeksvraag geeft antwoord op vragen als wie, wat, waar, wanneer en hoe. Een goede vraag herken je aan de volgende aspecten:

- De vraag is duidelijk. Ook de begrippen in de vraag zijn helder.
- De vraag is specifiek. Je wilt immers gericht kunnen zoeken. Bij een te algemene, brede, slecht afgebakende vraag verdwaal je snel in een brij aan informatie
- De vraag is relevant. Het antwoord op de vraag moet dan ook direct bijdragen aan de oplossing van je “informatieprobleem” en het behalen van je doelstelling
- De vraag is “open” gesteld. Het is dus geen vraag waarop alleen “ja” of “nee” het antwoord kan zijn. Begin je vraag met: hoe, wat, waar, enzovoort

Pas wanneer je een specifieke vraag hebt geformuleerd die richting geeft aan het zoekproces en duidelijk maakt wat je precies wilt weten, kun je gericht en effectief zoeken.

Deelvragen

Bij complexere problemen is het nodig om je onderzoeksvraag op te delen in een aantal deelvragen. Deze deelvragen hebben betrekking op aspecten van je centrale vraag.

Bij het formuleren van deelvragen gelden drie regels:

1. Alle deelvragen samen geven direct antwoord op je centrale vraag
2. De deelvragen zijn logisch afgeleid van de centrale vraag
3. De deelvragen mogen geen nieuwe onderwerpen of aannames bevatten.

Voorbeeld: Gebruik van koffie op studiesucces

Situatie:

Decanen van Saxion willen weten wat positieve en negatieve effecten zijn op het studiesucces van onze studenten.

Onderzoeksvraag:

Welke invloed heeft de consumptie van koffie op het studiesucces van studenten?

Mogelijke deelvragen:

1. Wat is studiesucces
2. Wat is de invloed van verschillende soorten koffie?
3. Welke werkzame bestanddelen zitten er in koffie
4. Wat is de invloed daarvan op je hersenen?